

Læreplan i geografi, samisk plan, fellesfag i studieforberedende utdanningsprogram

Fastsatt som forskrift av Kunnskapsdepartementet 15.11.2019.
Eksamensordning fastsatt av Kunnskapsdepartementet 29.06.2020.

Gjelder fra 01.08.2020

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Geografi er et sentralt fag for å forstå samspillet mellom natur og mennesker. Faget skal bidra til at elevene ser sammenhenger mellom ressursbruk, natur, miljø og samfunn, og hvilke konsekvenser naturskapt endringer har for menneskene. I geografi skal elevene utforske og observere geografiske forhold og lære faget ved å reflektere over problemstillinger i Sápmi/Sábme/Saepmie, nasjonalt og globalt. Faget skal bidra til at elevene utvikler miljøbevissthet og tar ansvarlige valg nå og i framtiden.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Geografi skal bidra til at elevene utvikler engasjement, utforskertrang og kritisk tenkning og bygge opp under kunnskap om og respekt for natur og miljø. Faget skal bidra til at elevene blir deltakende medborgere i samfunnet med etisk bevissthet og vilje til å tenke og handle bærekraftig. Faget skal gi elevene innsikt i og forståelse for hvordan samspillet mellom natur og mennesker er en del av samisk kultur og samiske levemåter. Læreplanen er forankret i samiske verdier og samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Kjerneelementer

Utforsking og geografiske metoder

Elevene skal kunne utforske, gjennomføre undersøkelser, og være aktivt skapende, med utgangspunkt i nærmiljøet sitt, for å utvikle geografisk forståelse. De skal også kunne bruke informasjon fra ulike typer kilder og kritisk vurdere kildenes pålitelighet og relevans.

Naturgitt og menneskeskapt rom

Elevene skal kunne forstå sammenhenger mellom natur og samfunn som rammer for livsgrunnlag og levekår. Med utgangspunkt i sin egen livsverden skal elevene utvikle forståelse for geografisk mangfold og variasjon, og identifisere likheter og forskjeller mellom ulike geografiske nivåer.

Bærekraftig utvikling og globalisering

Elevene skal kunne vurdere bakgrunnen for, konsekvenser av og handlingsalternativer for bærekraftig utvikling. De skal også kunne drøfte spenningene mellom de sosiale, miljømessige og økonomiske aspektene ved bærekraftig utvikling, og vurdere bærekraft på ulike geografiske nivåer.

Tverrfaglige temaer

Bærekraftig utvikling

I geografifaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om at elevene skal utvikle kunnskap om årsaker til og konsekvenser av klimaendringer og fordeling og bruk av ressurser nå og i framtiden. Elevene skal lære om hvilke konsekvenser endringer i lokaliseringen av næringsliv, arealbruk, økt globalisering og teknologisk utvikling kan ha for natur og mennesker. Gjennom geografifaget skal elevene reflektere over problemstillinger som synliggjør at bærekraftig utvikling handler om å se sosiale, økonomiske og miljømessige forhold i sammenheng. Faget vil gi elevene innsikt i bærekraftig utvikling i lys av tradisjonell samisk naturbruk.☒

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i geografi innebærer å kunne presentere eget arbeid med geografiske temaer og å kunne forklare og drøfte problemstillinger ved å argumentere, lytte og gi respons. Gjennom å delta i muntlige aktiviteter kan elevene sette ord på sin egen læringsprosess og kompetanse i geografifaget. I den samiske tradisjonen betyr det også å benytte seg av muntlig overføring av kunnskap.

Å kunne skrive

Å skrive i geografi innebærer å utforme og arbeide med faglige tekster tilpasset formålet, for å dele, formidle og presentere informasjon skriftlig. Ved å skrive i geografi kan elevene strukturere tanker, planlegge arbeid og dokumentere observasjoner. Å skrive i geografi innebærer også å utforske, beskrive, drøfte og vurdere geografiske forhold og å bruke og vise til kilder.

Å kunne lese

Å lese i geografi innebærer å utforske, tolke og reflektere over innholdet i ulike kilder som tekst, kart, bilder, figurer og statistikk. Videre innebærer det å finne informasjon og bevisst velge og velge bort ulike kilder, å kjenne igjen argumentasjon og å skille mellom meninger, fakta og påstander.

Å kunne regne

Å regne i geografi innebærer å kunne innhente, arbeide med, tolke, sammenligne og vurdere tallmateriale, tabeller og grafiske framstillinger. Ved å regne i geografifaget kan elevene bedre forstå geografiske forhold og finne begrunnelser for geografiske sammenhenger.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i geografi innebærer å kunne bruke digitale ressurser til å finne, behandle og navigere i digitale kilder, utøve digital kildekritikk og velge ut informasjon i digitale kilder, inkludert digitale kart. De digitale ferdighetene innebærer også å kunne bruke digitale ressurser til å utforme faglige produkter og lage geografiske illustrasjoner for å presentere og utvikle faglig kompetanse.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- utforske og presentere geografiske forhold og prosesser ved å bruke ulike kilder, inkludert kart
- gjøre rede for hvordan indre og ytre krefter har dannet ulike landskap, og utforske og gi eksempler på hvordan menneskene som bor der, kan utnytte ressursene
- drøfte ulike interesser knyttet til ressurs- og arealbruk i Norge, Sápmi/Sábme/Saepmie og nordområdene
- reflektere over egen ressursbruk og ressursbruken i Norge og Sápmi/Sábme/Saepmie i et globalt og bærekraftig perspektiv
- utforske hva endringer i klimaet har å si for natur og samfunn i Sápmi/Sábme/Saepmie, regionalt eller globalt
- utforske og gjøre rede for årsakene til en aktuell natur- eller miljøkatastrofe og konsekvenser for mennesker, samfunn og natur
- gjøre rede for årsaker til demografiske endringer og drøfte ulike levekår i forskjellige deler av verden
- gjennomføre et feltarbeid for å undersøke og presentere geografiske forhold

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i geografi når de bruker kunnskap om natur og samfunn til å utforske og reflektere over ulike geografiske forhold. De utvikler også kompetanse når de undersøker og viser forståelse for geografiske prosesser, og ser sammenhenger mellom hendelser og endringer på ulike geografiske nivå.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom muntlige, skriftlige og praktiske arbeidsmåter, slik at elevene kan tilegne seg og vise kompetanse i geografi. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i geografi. Elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle kunnskapen om og forståelsen av hvordan mennesker og natur påvirker hverandre.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i geografi ved avslutningen av opplæringen. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i geografi basert på kompetansen eleven har vist når eleven har brukt kunnskaper og ferdigheter i kombinasjon.

Vurderingsordning

Standpunktvurdering

Vg1 utdanningsprogram for studiespesialisering: Eleven skal ha én standpunkt karakter.

Vg2 utdanningsprogram for idrettsfag, musikk, dans og drama, kunst, design og arkitektur og medier og kommunikasjon: Eleven skal ha én standpunkt karakter.

Eksamen for elever

Vg1 utdanningsprogram for studiespesialisering: Eleven kan trekkes ut til muntlig eksamen med forberedelsesdel. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Vg2 utdanningsprogram for idrettsfag, musikk, dans og drama, kunst, design og arkitektur og medier og kommunikasjon: Eleven kan trekkes ut til muntlig eksamen med forberedelsesdel. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for privatister

Vg1 utdanningsprogram for studiespesialisering: Privatisten skal opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.

Vg2 utdanningsprogram for idrettsfag, musikk, dans og drama, kunst, design og arkitektur og medier og kommunikasjon: Privatisten skal opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.